

نقش فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در توانمندسازی زنان روستایی شهرستان مرودشت

لاله مرشدی*

دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، تهران، ایران

حسین کاظمی

دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۲/۲/۲۳

تاریخ دریافت: ۹۰/۱۲/۱۸

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی نقش فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در توانمندسازی زنان روستایی شهرستان مرودشت انجام گرفته است. جامعه آماری این تحقیق، شامل ۱۳۰۱ نفر از زنان روستایی می‌باشد که تعداد ۸۳ نفر با روش نمونه‌گیری طبقه‌ای با انتساب متناسب به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. ابزار تحقیق پرسشنامه است که روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات متخصصان و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ که بیشینه (۰/۸۱۳) و کمینه آن (۰/۷۱۹) با استفاده از نرم افزار SPSSv17 مورد تأیید قرار گرفت. نتایج تحقیق حاکی از آن است که میزان توانمندی اکثر زنان روستایی شهرستان مرودشت در حد متوسط (۰/۶۵/۱) بود. همچنین نتایج نشان داد که اکثر پاسخگویان (۰/۵۶/۷) معتقد بودند که فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات نقش زیادی در توانمندسازی زنان روستایی دارد. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان داد که دو متغیر ارائه اطلاعات مربوط به بهداشت و تنظیم خانواده و بهبود خوداتکایی زنان روستایی مهم‌ترین متغیرهای قابلیت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات بودند که حدود ۱۶ درصد از تغییرات توانمندسازی را تبیین کردند.

کلمات کلیدی: توانمندسازی، فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، زنان روستایی، مرودشت

* نویسنده مسئول مکاتبات: L.Morshedi@srbiau.ac.ir

مقدمه

رشد تکنولوژی در دو دهه اخیر بسیار سریع و غیر قابل پیش بینی بوده است و این رشد، بیشتر در زمینه پیشرفت اطلاعات و ارتباط و شاید برابر با رشد در چند قرن گذشته می‌باشد. عصر حاضر، عصر اطلاعات و انقلاب اطلاعات است، که شیوه زندگی انسان‌ها را دچار تغییرات و تحولات عمده ای نموده و موجب به وجود آمدن مفهومی به نام جامعه اطلاعاتی شده است. جامعه اطلاعاتی تبلوری مجدد از کلیه فرآیندهای متعارف و سنتی اجتماعی نظیر کسب و کار، آموزش و نظایر آن در قالبی نوین با استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات (ICTs) است (میلادی و ملک محمدی، ۱۳۸۹).

استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات مرزهای زمانی و مکانی را در هم شکسته، ابزارهای جدیدی را برای یادگیری ارائه می‌دهند (مرشدی و همکاران، ۱۳۹۰).

در واقع این موضوع درخور توجه است، که آنچه در جامعه اطلاعاتی به ویژه در مورد زنان روستایی مورد تأکید می‌باشد، صرف سرمایه گذاری و کاربرد سخت افزاری و ابزار گونه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی و استفاده از آن در جهت ذخیره نمودن اطلاعات نیست، بلکه موضوع اساسی به کارگیری این فناوری اطلاعات و ارتباطات برای بالا رفتن قدرت انتخاب و تصمیم گیری این قشر از جامعه می‌باشد (جمشیدی و کرمی، ۱۳۸۳).

از جمله آثار فناوری اطلاعات و ارتباطات نقش مثبت آن در توانمندسازی زنان روستایی می‌باشد که به دلیل نقش توسعه ای آن بر زندگی قشر

عظیمی از مردم و مخصوصاً زنان روستایی، حائز اهمیت است. به گزارش سازمان خوار و بار کشاورزی (FAO) استفاده از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات برای زنان روستایی همچون رویکردی است که آنان را از تاریکی به روشنایی رهنمود می‌کند. فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات زنان روستایی را از طریق دخالت در فرهنگ و محیط اجتماعی به رعایت جوانب احترام و همچنین افزایش میزان درآمد، ایجاد و بهبود ارتباطات در محیط‌های اجتماعی، دستیابی به آموزش غیر رسمی، اهمیت به کودکان و کاهش مرگ و میر آنها، دستیابی به امنیت غذایی و کاهش تغذیه، توانایی در ایجاد تصمیمات آگاهانه، تصمیم گیری در مورد اصلاح امورشان و بهبود معیشت دختران و زنان روستایی، شرکت در مجامع عمومی و راحت صحبت کردن توانمند می‌سازد (Huyer, 1997).

با افزایش کاربرد ICT در مناطق روستایی و در اختیار گرفتن اطلاعات مفید و به موقع به روستاییان، می‌توان امیدوار بود که قدرت تصمیم گیری آنها به میزان قابل توجهی افزایش یابد (طیب، ۱۳۷۹).

زنان از تبعیض شدید رنج می‌برند و این به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات بیشتر شده است. فناوری های اطلاعات و ارتباطات یک ابزار بالقوه است که می‌تواند دسترسی به زنان روستایی را آسان کند و به آنها در غنی سازی دانش خود کمک کند (Laizu et al., 2010).

توانمندسازی فرایند تسهیم قدرت با اعضای گروه است و به عبارت دیگر توانمندسازی عبارتند از

افزایش امکانات زندگی و توانمندسازی بهره گیرند (Hafkin, 2001).

نیک نامی (۱۳۸۲) در تحقیقی با عنوان «کاربرد فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات برای زنان روستایی» به این نتیجه دست یافت که در راستای عدالت گستری، تقلیل فقر، ارتقای جایگاه و منزلت زنان روستایی، راهکارهای مختلفی مطرح است، لیکن از میان آنان توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان یک ابزار مهم توانمند ساز اقتصادی، اجتماعی و شخصی این قشر فراموش شده محسوب می‌گردد.

بختیاری (۱۳۸۷) در تحقیق خود با عنوان «اهمیت فناوری اطلاعات در فرایند توسعه روستایی» به این نتیجه دست یافت که در یک کشور جهان سومی بایستی به صورت واقع‌گرایانه تری به فناوری نگاه کنیم زیرا پیشرفت‌های سریع فناوری به ارتقاء استانداردهای زندگی، سواد، بهداشت و امید به زندگی انجامیده است.

رضوی (۱۳۸۴) در تحقیق خود با عنوان «روش‌ها و الگوهای مقابله با فقر روستایی» به این نتیجه دست یافت که استفاده از این تکنولوژی برای راهنمایی و آموزش افراد مناطق روستایی با توجه به شاخص‌های بهداشتی مفید و مؤثر می‌باشد. این اطلاعات و خدمات شامل بهداشت و تنظیم خانواده، جمع آوری اطلاعات پزشکی و آمار و ارتباط و حمایت پرسنل بهداشت در مناطق دوردست می‌باشد.

Sato(2002) در تحقیقی تحت عنوان «تأثیر ICT بر توسعه اقتصادی در جهان غرب» به این نتیجه رسیده است که ICT سبب افزایش سرعت انتقال اطلاعات و توسعه روستا، همکاری‌های متقابل،

اعطای اختیار تصمیم‌گیری به مرئوسان است. مهم‌ترین نقش ICT در توانمندسازی، تأمین اطلاعات صحیح و به موقع با کیفیت و هزینه مناسب است. علاوه بر این ICT قادر است ابزارهای جدیدی را فراهم آورد که خلاقیت و بهره‌وری افراد و کیفیت کارشان را افزایش دهد. با توجه به مطالب عنوان شده ICT نقش مهمی در افزایش آگاهی عمومی و افزایش سطح مشارکت محلی در تصمیم‌گیری اجرا و نظارت دارد و می‌تواند حتی به فقرای روستایی نیز این امکان را بدهد که در سرنوشت خود دخالت کنند (مهدوی، ۱۳۷۹).

در حقیقت توانمندسازی زنان روستایی از اینکه آنان در فرایند های تصمیم‌گیری در زمینه‌های گوناگون و سطوح مختلف نقش داشته باشند و از سوی دیگر منابع و منافع بیشتری را برای خود و خانواده خود کسب نمایند اطمینان به وجود می‌آورد (International Development

Research Centre, 2003)

فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، اشاره به هر گونه وسیله الکترونیکی دارند که در امر جمع‌آوری، ذخیره، پردازش، تسهیم، ذخیره‌سازی، نمایش، محافظت، مدیریت و اشاعه اطلاعات نقش دارند. فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات شامل فناوری‌های جدید و قدیمی هستند که فناوری‌های بسیار قدیمی شامل روزنامه، کتاب، آلبوم عکس، پوستر و غیره می‌شود (Obayelu & Oyunlade, 2006).

امروزه بیش از پیش اهمیت این موضوع درک شده است که با توجه به اهمیت توسعه انسانی در رشد و ترقی جوامع، زنان نیز می‌توانند از مزایا و پتانسیل های فناوری‌های ICT استفاده نمایند و از آن برای

- اولویت بندی اثربخشی ابزارهای ICT در توانمندسازی.
- بررسی تأثیر قابلیت‌های ICT در توانمندسازی زنان روستایی شهرستان مرودشت.

روش پژوهش

روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و از لحاظ نحوه جمع آوری داده‌ها از نوع غیرآزمایشی (توصیفی) است و بر حسب روش همبستگی است. جامعه آماری مورد نظر تحقیق، شامل ۱۳۰۱ نفر از زنان روستایی می‌باشد که تعداد ۸۳ نفر با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در این تحقیق، نمونه‌گیری طبقه‌ای با انتساب متناسب می‌باشد که نمونه‌گیری در ۴ روستا از روستاهای بخش مرکزی در ۴ دهستان شهرستان مرودشت که دارای دفاتر فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات (ICT) روستایی بودند انجام گرفت (جدول ۱).

کنش متقابل، عمق و محتوای پیام‌های ترویجی، امکانات و توانایی ترویج شده و در نهایت سبب کاهش هزینه‌ها و صرفه جویی در زمان می‌شوند. در شهرستان مرودشت دفاتر ICT، در برخی از روستاهای این شهرستان شکل گرفته است. از طرفی زنان روستایی این شهرستان در بسیاری از عرصه‌های کشاورزی، دام‌پروری، خدمات و غیره حضور فعال دارند، بنابراین باید با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در هر چه بیشتر توانمند کردن این قشر تلاش کنیم. بنابراین نظر به اهمیت موضوع، این پژوهش با هدف بررسی نقش فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در توانمندسازی زنان روستایی شهرستان مرودشت انجام گردیده است. در راستای حصول به این هدف، اهداف اختصاصی زیر تدوین شده‌اند:

- بررسی ویژگی‌های فردی زنان روستایی شهرستان مرودشت.
- شناسایی میزان توانمندی زنان روستایی شهرستان مرودشت.

جدول ۱- حجم جامعه مورد مطالعه و نمونه بر حسب روستا (واحد: نفر)

ردیف	نام روستا	بخش	دهستان	حجم جامعه مورد مطالعه (تعداد خانوار)	حجم نمونه
۱	عزآباد	مرکزی	محمدآباد	۱۴۷	۱۰
۲	گرم‌آباد	مرکزی	رودبال	۶۰۰	۳۶
۳	حاجی‌آباد	مرکزی	نقش‌رستم	۴۱۰	۲۷
۴	جلیان	مرکزی	کناره	۱۴۴	۱۰
	جمع			۱۳۰۱	

پایایی پرسشنامه، ابتدا ۲۰ نسخه از پرسشنامه در روستای ده بید از روستاهای بخش مرکزی شهرستان مرودشت تکمیل گردید، سپس با استفاده از نرم افزار SPSSv17 از طریق ضریب کرونباخ آلفا میزان پایایی پرسشنامه بررسی شد. ضریب کرونباخ آلفا برای قسمت‌های مختلف پرسشنامه در جدول ۲ ارائه شده است.

در بخش کمی تحقیق، ابزار مطالعه میدانی شامل پرسشنامه بود که از طریق مصاحبه تکمیل شد. به منظور بررسی روایی ابزار تحقیق، پرسشنامه مورد نظر در اختیار افراد متخصص گذاشته شد که پس از کسب نقطه نظرات، اصلاحات لازم در آن به عمل آمد. همچنین برای سنجش پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. برای تعیین

جدول ۲- آلفای کرونباخ هر دسته از گویه های پرسشنامه

آلفای کرونباخ	متغیر	ردیف
۰/۷۱۹	توانمند سازی	۱
۰/۸۱۲	قابلیت‌های فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات	۲
۰/۸۱۳	ابزارهای ICT	۳

پراکندگی (دامنه، انحراف معیار) و در بخش آمار استنباطی از آماره های تحلیل همبستگی (ضریب همبستگی اسپیرمن)، رگرسیون چند متغیره گام به گام، استفاده گردید.

یافته‌ها

بررسی‌ها نشان داد که جوان ترین فرد در جامعه آماری ۱۶ سال و مسن ترین فرد ۵۲ سال سن دارد و میانگین سنی افراد جامعه آماری ۳۲ سال می باشد. میزان تحصیلات اکثر زنان روستایی (۳۷/۳٪) در سطح راهنمایی و (۳۱/۳٪) در سطح ابتدایی می‌باشند. سایر ویژگی‌های فردی پاسخگویان در جدول شماره ۳ قابل مشاهده است.

متغیر وابسته در این تحقیق توانمندسازی است که در قالب طیف لیکرت و با استفاده از ۶ متغیر در سطح شبه فاصله ای سنجیده شد. این متغیرها عبارتند از احساس شایستگی، داشتن حق انتخاب، قدرت تصمیم گیری، خلاقیت در انجام امور، مهارت‌های کارآفرینی و اعتماد به نفس. متغیرهای مستقل در این تحقیق عبارت از قابلیت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات که ۱۱ گویه می‌باشند. برای سنجش هر یک از عوامل مذکور از طیف لیکرت ۵ سطحی (خیلی کم = ۱ امتیاز تا خیلی زیاد = ۵ امتیاز) استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی صورت گرفت. در قسمت آمار توصیفی این تحقیق، از شاخص‌های مرکزی (میانگین، میانه، مد) و شاخص‌های

جدول ۳- ویژگی‌های فردی پاسخگویان مورد بررسی تحقیق

متغیرها	توضیح	فراوانی (درصد)	نما
شغل	خانه دار	۸۶/۷	خانه دار
	شاغل	۱۳/۳	
دسترسی به اینترنت	دسترسی دارد	۳۳/۷	عدم دسترسی
	عدم دسترسی	۶۶/۳	
دارا بودن کامپیوتر	کامپیوتر دارد	۴۳/۴	کامپیوتر ندارد
	کامپیوتر ندارد	۵۶/۶	
دسترسی به مراکز ICT	دسترسی دارد	۵۰/۶	عدم دسترسی
	عدم دسترسی	۴۹/۴	
دارا بودن موبایل	موبایل دارد	۶۰/۲	موبایل دارد
	موبایل ندارد	۳۹/۸	

باشد. پس از کد بندی مجدد، وضعیت‌های خیلی کم، امتیاز (۶-۱۰)، کم (۱۱-۱۶)، متوسط (۲۲-۱۷)، زیاد (۲۳-۲۸) و خیلی زیاد (۲۹-۳۴) را به خود اختصاص دادند. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که میزان توانمندی اکثر پاسخگویان (۶۵/۱٪) در سطح متوسط می‌باشد، بقیه یافته‌ها در جدول شماره ۴ قابل ملاحظه است.

برای شناخت میزان توانمندی زنان روستایی از ۶ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شده است. کلیه این گویه‌ها با هم جمع و سپس کد بندی مجدد شدند. با توجه به این ۶ گویه و نیز طیف لیکرت برای سنجش میزان توانمندی زنان روستایی (خیلی کم: ۱، کم: ۲، متوسط: ۳، زیاد: ۴ و خیلی زیاد: ۵)، کمترین و بیشترین امتیاز برای یک پاسخگو به ترتیب ۶ (= ۶×۱) و ۳۰ (= ۶×۵) می

جدول ۴- میزان توانمندی زنان روستایی (n=۸۳)

توانمندسازی	فراوانی (نفر)	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم (۶-۱۰)	۰	۰	۰
کم (۱۱-۱۶)	۸	۹/۶	۹/۶
متوسط (۱۷-۲۲)	۵۴	۶۵/۱	۷۴/۱
زیاد (۲۳-۲۸)	۲۱	۲۵/۳	۱۰۰
خیلی زیاد (۲۹-۳۴)	۰	۰	۰
جمع	۸۳	۱۰۰	
میان: متوسط		نما: متوسط	

برای شناخت اهمیت قابلیت‌های فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در توانمندسازی از دیدگاه زنان روستایی از ۱۱ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شده است. کلیه این گویه‌ها با هم جمع و سپس کد بندی مجدد شدند. با توجه به این ۱۱ گویه و نیز طیف لیکرت برای سنجش میزان توانمندی زنان روستایی (خیلی کم: ۱، کم: ۲، متوسط: ۳، زیاد: ۴ و خیلی زیاد: ۵)، کمترین و بیشترین امتیاز برای یک پاسخگو به ترتیب

$11 = (11 \times 1)$ و $55 = (11 \times 5)$ می‌باشد. پس از کد بندی مجدد، وضعیت‌های خیلی کم، امتیاز (۱۹-۱۱)، کم (۲۹-۲۰)، متوسط (۳۹-۳۰)، زیاد (۴۹-۴۰) و خیلی زیاد (۵۹-۵۰) را به خود اختصاص دادند. اکثر پاسخگویان (۵۶٪) معتقدند که قابلیت‌های فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات نقش زیادی در توانمندسازی زنان روستایی دارند، بقیه یافته‌ها در جدول شماره ۵ قابل ملاحظه است.

جدول ۵- اهمیت قابلیت‌های فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در توانمندسازی زنان روستایی (n=۸۳)

توانمندسازی	فراوانی (نفر)	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم (۱۱-۱۹)	۰	۰	۰
کم (۲۹-۲۰)	۵	۶	۶
متوسط (۳۹-۳۰)	۲۹	۳۴/۹	۵۱/۴
زیاد (۴۹-۴۰)	۴۷	۵۶/۷	۹۸/۸
خیلی زیاد (۵۹-۵۰)	۲	۲/۴	۱۰۰
جمع	۸۳	۱۰۰	

میانگین : متوسط
نما: زیاد

تلویزیون و کارگاه آموزشی به ترتیب دارای اولویت اول و دوم در بین ابزارهای ICT به منظور توانمندسازی می‌باشد، از طرفی نوارهای صوتی دارای پایین‌ترین اولویت است.

به منظور اولویت بندی ابزارهای ICT، از آماره میانگین استفاده شد. هر گویه ای که دارای میانگین بالاتری باشد، از اولویت بیشتری برخوردار است و بالعکس. جدول شماره ۶ حکایت از آن دارد که از دیدگاه زنان روستایی شهرستان مرودشت،

جدول ۶- اولویت بندی ابزارهای ICT

اولویت	ابزارهای ICT	میانگین	انحراف معیار
۱	تلویزیون	۳/۵۸	۰/۹۵
۲	کارگاه آموزشی	۳/۴۰	۱/۰۹
۳	گردش علمی	۳/۳۶	۱/۴۷
۴	مواد چاپی	۳/۲۷	۱/۰۱
۵	تلفن	۳/۱۴	۰/۹۶
۶	رادیو	۲/۷۱	۱/۰۷
۷	CD	۲/۶۹	۱/۱۵
۸	نوارهای ویدئوی	۲/۵۷	۱/۰۳
۹	اینترنت	۲/۳۴	۰/۰۱
۱۰	نوارهای صوتی	۲/۲۷	۱/۳۷

طیف لیکرت: خیلی کم: ۱ کم: ۲ متوسط: ۳ زیاد: ۴ خیلی زیاد: ۵

به منظور شناسایی متغیرهای تبیین کننده توانمندسازی از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام برای بدست آوردن معادله استفاده شده است. پس از ورود کلیه متغیرهای مستقل دارای همبستگی معنی دار، تنها متغیرهای ارائه اطلاعات مربوط به بهداشت و تنظیم خانواده و بهبود خوداتکایی زنان روستایی در معادله باقی ماندند. این متغیرها توانایی تبیین ۱۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته را دارا می‌باشند. از طرفی بررسی ضرایب رگرسیون استاندارد شده نشان می‌دهد که متغیر ارائه اطلاعات مربوط به بهداشت و تنظیم خانواده ($\beta = ۰/۳۴۸$) سهم و نقش بیشتری را در پیش بینی توانمندسازی دارد (جدول ۷).

همچنین برای بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق و توانمندسازی زنان روستایی از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. بر اساس یافته، بین متغیرهای افزایش فرصت‌های شغلی، امکان فراهم کردن آموزش از راه دور، ارائه اطلاعات مربوط به بهداشت و تنظیم خانواده و دسترسی به تسهیلات اعتباری در سطح ۹۹٪ رابطه مثبت و معناداری با متغیر وابسته توانمندسازی و همچنین بین متغیرهای دسترسی به خدمات دولتی بهتر، افزایش ارتباط متقابل بین زنان، مروجان و محققان، افزایش قدرت انتخاب و تصمیم گیری، ارائه اطلاعات مربوط به بهداشت و تنظیم خانواده، بهبود معیشت خانوار روستایی و بهبود خوداتکایی زنان روستایی با متغیر وابسته توانمندسازی در سطح ۹۵٪ رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول ۷- ضرایب متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون

مرحله	متغیر	B	اشتباه استاندارد B	Beta	T	sig
۱	ارائه اطلاعات مربوط به بهداشت و تنظیم خانواده	۱/۰۸	۰/۳۴۸	۰/۳۱۶	۳/۱۰۷	۰/۰۰۳
۲	بهبود خوداتکایی زنان روستایی	۰/۷۲۰	۰/۲۹۳	۰/۲۵۰	۲/۴۵۸	۰/۰۱۶
	عدد ثابت	۱۳/۸۹	۱/۵۴۷		۹۸۲/۸	۰/۰۰۰

$$R=۰/۴۲ \quad R^2=۰/۱۸ \quad R^2adj=۰/۱۶ \quad F=۸/۷۱۵ \quad Sig=۰/۰۰۰$$

$$Y = ۱۳/۸۹ + ۰/۳۴۸x_1 + ۰/۲۹۳x_2$$

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از این تحقیق که با هدف بررسی نقش فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات در توانمندسازی زنان روستایی شهرستان مرودشت صورت گرفته است نشان داد که از دیدگاه پاسخگویان، میزان توانمندی اکثر پاسخگویان (۶۵/۱٪) در سطح متوسط می‌باشد. اکثر پاسخگویان (۵۶/۷٪) معتقدند که قابلیت‌های فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات نقش زیادی در توانمندسازی زنان روستایی دارند. همچنین نتایج حاصل از اولویت بندی ابزارهای ICT در رابطه با توانمندسازی زنان روستایی، نشان داد که تلویزیون و کارگاه آموزشی ابزارهای مهم ICT به منظور توانمندسازی زنان روستایی از دیدگاه پاسخگویان به شمار آمدند.

از طرفی با توجه به نتایج حاصل از رگرسیون در رابطه با قابلیت‌های فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، این نتیجه حاصل شد که دو متغیر ارائه اطلاعات مربوط به بهداشت و تنظیم خانواده و بهبود خوداتکایی زنان روستایی مهم‌ترین متغیرهای قابلیت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات هستند که حدود ۱۶ درصد از تغییرات واریانس توانمندسازی را تبیین می‌کنند که این با نتایج International Development Research Centre (2003)؛

Huyer (1997)؛ بختیاری (۱۳۸۷)، رضوی (۱۳۸۴)، نیک نامی (۱۳۸۷)، جمشیدی و کرمی (۱۳۸۳)، طیب (۱۳۷۹)، در یک راستا قرار دارد.

پیشنهادها

با توجه به نتایج حاصل از تحقیق، پیشنهاد و راهکارهای زیر ارائه می‌گردد:

- استفاده از آن دسته از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات که به کارگیری آن توسط زنان روستایی به مراتب مقرون به صرفه تر است.

- برنامه های تلویزیونی متناسب با توانمندسازی زنان روستایی تهیه و پخش گردد. همچنین از کارگاه آموزشی در راستای ارتقای توانمندسازی زنان روستایی، بیشتر استفاده گردد.

- به آن دسته از اجزاء فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات که زنان روستایی با آن آشنایی بیشتری دارند و بیشتر در دسترس آنها قرار می‌گیرد مثل (تلویزیون، رادیو، مواد چاپی، تلفن و غیره) توجه بیشتری صورت گیرد.

- در زمینه انتخاب فناوری‌های مناسب اطلاعاتی و ارتباطی به منظور توانمندسازی زنان روستایی در کشورهای در حال توسعه پیشنهاد می‌شود که بالاترین اولویت‌ها به ابزارها و فناوری‌های سنتی داده شود.

ترویج و آموزش کشاورزی. سال چهارم، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۰. صفحات ۷۴-۶۱

۶. مهدوی، م. (۱۳۷۹). تکنولوژی اطلاعات و اطلاعات تکنولوژیک. تهران: نشر چاپار.

۷. میلادی، ح.، و ملک محمدی، ا. (۱۳۸۹). امکان سنجی کاربرد یادگیری الکترونیکی در آموزش عالی با استفاده از تحلیل عاملی (مطالعه موردی: دانشجویان رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی). *مجله پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی*، سال سوم، شماره ۱، بهار ۱۳۸۹، صفحات ۳۰-۱۵.

۸. نیک نامی، مهرداد (۱۳۸۲). کاربرد فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات برای زنان روستایی. (قابل دسترسی در سایت وزارت نیرو، آخرین بازنگری ۴ دی ۱۳۸۸).

<http://ict.moe.org.ir/HomePage.aspx86abID=5660&Site=ict.moe.org&Langfa-IR>

9. International Development Research Centre (2003). *A decade of women's empowerment through local government in India*. Workshop report October 20-21, 2003, New Delhi. South Asia partnership Canada (SAP):60. Retrieved from http://books.google.com/books/about/A_Decade_of_Women_s_Empowerment_Through.html?id=NfL6kQEACAAJ

10. Hafkin, N. & Taggart, N. (2001). *Gender information technology and developing countries: an analytical study*. Retrieved from http://ict.aed.org/infocenter/pdfs/Gender_Book_Photos.pdf

11. Huyer, S. (1997). *Supporting women's use of information technologies for sustainable development*. Retrieved from http://network.idrc.ca/ev.php?URL_ID=10939&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201&reload=1044459467

12. Obayelu A, Ogunlade I. (2006). Analysis of the uses of

از طرفی، بسیاری از زنان روستایی به ابزارهای جدید ICT دسترسی ندارند، بنابراین با توجه به اقتصادی نبودن این ابزارها، توجه بیشتر به آماده سازی و تجدید نظر در رابطه با محتوای آن‌ها بسیار مهم است.

سیاسگزاری

از جناب آقای مهندس نجاتی، کارمند محترم شرکت مخابرات شهرستان مرودشت و سرکار خانم جعفری، مسئول دبیرخانه جهاد کشاورزی شهرستان مرودشت به خاطر حمایت و همکاری در اجرای این پژوهش تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع و مأخذ

۱. بختیاری، آ. (۱۳۸۷). اهمیت فناوری اطلاعات در فرایند توسعه روستایی. (قابل دسترسی در سایت جاب پرتال، آخرین بازنگری ۱۶ آبان ۱۳۸۸).

<http://www.jobportal.ir/sl/default.aspx?ID=15-1-1977>

۲. جمشیدی، م. و کرمی، ع. (۱۳۸۳). پیامدهای توسعه روستایی برای زنان. *مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*، جلد ۲، شماره ۲.

۳. رضوی، ا. (۱۳۸۴). روش‌ها و الگوهای مقابله با فقر روستایی. تهران: نشر چاپار.

۴. طیب، علیرضا (۱۳۷۹). تکنولوژی اطلاعات. تهران: نشر سفیر.

۵. مرشدی، ل.، کاظمی، ح.، و امیدی نجف آبادی، م. (۱۳۹۰). نگرش دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی واحد علوم و تحقیقات تهران نسبت به آموزش سیار، تحلیل SWOT. *مجله پژوهش‌های*

14. Sato, S. (2002). The impact of ICT on economic development in the Arabi world. **A** comparative study of Egypt and the Gulf countries. ERF working paper series. Retrieved from <http://www.erf.org.eg/CMS/getFile.php?id=154>

information & communications technology for gender empowerment & sustainable poverty alleviation in Nigeria. *Int. J. Edu. Development*, 2(3) , 3-4. Retrieved from <http://academic.research.microsoft.com/Paper/12975151.aspx>

13. Laizu, Z. Armarego, J. and Sudweeks, F. (2010). *The role of ICT in women's empowerment in rural Bangladesh*. Proceedings cultural attitudes towards communication and technology 2010, Murdoch University, Australia, 217-230.

Archive